

каналів збуту, ефективно розвиватися та функціонувати. Взаємодія України з країнами ЄС, повинна здійснюватися шляхом встановлення дипломатичних відносин, укладання угод про співробітництво на основі взаємовигоди, дотримання добросовісної конкуренції, дотримання стандартів якості національного виробництва.

Література:

1. Кісіль Р. Як війна в Україні змінює світову логістику. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/06/24/688538/> (дата звернення: 17.02.2024).

2. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2022 рік. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_a_sociaciyu_za_2022_rik.pdf (дата звернення: 17.02.2024).

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВАЇ УКРАЇНИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Заїка О.О., аспірант*,

ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України», м. Львів, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6306-3936>

Протягом 2019-2022 рр. географія та структура зовнішньої торгівлі України зазнала істотних змін. Основними чинниками цих змін стали Covid-19 та війна проти Росії.

Протягом 2019-2022 рр. близько третини товарообігу України припадало на дві товарні групи: V. Мінеральні продукти та II. Продукти рослинного походження. Товарна структура експорту та імпорту України є відображенням структури її економіки та рівня конкурентоспроможності на міжнародних ринках. Вона практично не змінилася протягом останніх 4 років: частка товарних груп коливалася в межах $\pm 1\%$, лише частка товарної групи XVI. Механічне обладнання; машини та механізми, електрообладнання та їх частини; пристрої для записування або відтворення звуку, прилади для записування або відтворення зображення і звуку по телебаченню та частини і прилади до них зменшилася з 16,09 % до 12,47 %.

* Науковий керівник – Прутула Х.М., д.е.н., с.н.с.

Низька динаміка розвитку переробної промисловості країни у значній мірі впливає на сировинний характер її експорту. У першій десятці експортованих товарів незмінними залишаються кукурудза, олія соняшникова, руди і концентрати залізні, пшениця, насіння соняшнику тощо. На них припадає понад 50 % експортної виручки та понад 70 % фізичного обсягу експорту.

Товарна структура товарообігу України визначає і географію її торгівлі. Протягом усього досліджуваного періоду країни ЄС домінують у здійсненні зовнішньої торгівлі з Україною. При цьому їх частка незмінно зростає: з 40,81 % у 2019 р. до 53,35 % у 2022 р. При цьому все більшу роль у здійсненні зовнішньоекономічної діяльності України відіграють країни-сусіди ЄС. Їх частка зросла з 13 % у 2019 р. до 23 % у 2022 р. [1].

Covid-19 у більшій мірі вплинув на обсяги імпорту товарів Україною, аніж на її експорт (у 2020 р. обсяги імпорту впали на 10 %, а експорту – на 1,7 %). Зокрема жорсткі карантинні заходи в країнах ЄС вплинули на падіння зовнішньої торгівлі з Україною у 2020 р. практично на 4 млрд дол США. У 2022 р. в умовах повномасштабної війни з росією падіння обсягів зовнішньої торгівлі України на 27 % було результатом насамперед падіння обсягів експорту на 35 % (у першу чергу через блокування морських портів та активні військові дії на сході та півдні країни). Водночас обсяг торгівлі України у 2022 р. був співмірним з її обсягом у 2020 р. [1].

Переорієнтація на європейські ринки дозволила значно збільшити обсяги торгівлі з окремими країнами: зокрема у 2022 р. обсяг торгівлі з Болгарією зріс у 2,5 рази і склав 3,5 млрд дол. До першої десятки торговельних партнерів країни потрапило п'ять країн-сусідів України. У 2022 р. основним торговельним партнером України стала Польща.

Станом на 2021 р. відкритість економіки України була на рівні 81 %. У трьох регіонах України торговельна відкритість перевищила 100 %: Закарпатській та Миколаївській областях та м. Києві. Більшість регіонів демонструють зниження торговельної відкритості порівняно з 2015 р. Винятком є Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Рівненська та Черкаська області.

Для України загалом характерним є скорочення частки експорту у ВВП з 53 % у 2015 р. до 40 % у 2021 р. Подібна тенденція притаманна

і більшості регіонам України. Винятком є Івано-Франківська область, частка експорту якої у ВРП зростає з 20 % до 28 %, та Кіровоградська область – з 25 % до 29 %. У Львівській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій та Черкаській областях динаміка даного показника характеризувалась змінними тенденціями. Водночас станом на 2021 р. він зменшився лише на 1 % порівняно із 2015 р.

Протягом 2015-2021 рр. обсяг експорту товарів зростає у всіх областях за виключенням Луганської та Одеської областей. Аналогічно експорт послуг демонстрував позитивну динаміку росту у більшості регіонів України. Лише у Дніпропетровській, Донецькій, Полтавській та Сумській областях спостерігаємо скорочення експорту послуг за досліджуваний період.

У країнах-членах ЄС станом на 2021 р. на послуги припадало 30,9 % від загального обсягу зовнішньої торгівлі у грошовому вимірі [2]. В Україні відповідно цей показник становив близько 20 %.

Протягом 2020-2022 рр. спостерігається різке скорочення частки послуг у експорті в Одеській та Миколаївській областях. Це обумовлено насамперед впливом пандемії ковід-19 та російсько-українською війною. У цих областях зосереджені основні порти України. Натомість у Харківській області та м. Києві частка послуг у експорті протягом 2015-2022 рр. є відносно стабільною і до 2021 р. включно обсяги експортованих послуг зростали. У 2022 р. обсяг експорту товарів Харківської області знизився удвічі порівняно з попереднім роком.

В умовах повномасштабного вторгнення росії в Україну розвиток зовнішньоторговельного співробітництва України відіграє важливу роль у формуванні її економічної стійкості, підвищенні рівня життя населення та забезпеченні військових потреб країни.

Література:

1. Державна митна служба України. Статистика та реєстри. URL: <https://customs.gov.ua/en/statistika-ta-reiestri#statistika> (дата звернення: 20.02.2023).
2. Eurostat. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_services#General_overview (date of application: 18.02.2023).